

สังคมและสุขภาพ 1

การประยุกต์ทฤษฎีสังคมกับปัญหาสุขภาพ:
ทำไมผู้หญิงจึงป่วยเป็นโรคเอ็ดส์?

ทำไมผู้หญิงจึงป่วยเป็นโรคเอ็ดส์?

- **วัตถุประสงค์**

- **สังคมและสุขภาพ** การเชื่อมโยงการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพแบบการแพทย์และสาธารณสุข เข้ากับการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพแบบสังคมศาสตร์โดยการแสดงให้เห็นทั้งนามธรรม/ทฤษฎีและการประยุกต์ในลักษณะรูปธรรมของแนวคิดที่หลากหลายในการตอบคำถาม การเจ็บป่วยคืออะไร ทำไมจึงป่วย และข้อเสนอแนะ/นโยบายป้องกันการป่วยคืออะไร เพื่อนำไปสู่ส่วนที่ 2 ความไม่เป็นธรรมทางสุขภาพ

- **โครงสร้างของแนวคิด**

- **ลักษณะพื้นฐานของแนวคิด** Subject matter, logic of thinking and solution
- **แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ** แนวคิดทางการแพทย์ แนวคิดระบาดวิทยา แนวคิดจิตวิทยาแบบต่างๆ แนวคิดสัญลักษณ์นิยม แนวคิดโครงสร้างหน้าที่ แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง แนวคิดนีโอคลาสสิกคือโคโนมิคส์ แนวคิดมานุษยวิทยาวัฒนธรรม แนวคิดชายเป็นใหญ่ แนวคิดชายเป็นใหญ่ แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมและแนวคิดพุทธศาสนา

Medical model

- **Abstraction/Theory**

- **Subject matter:** สิ่งของแปลกปลอม ศัตรู
- **Logic of thinking:** สิ่งแปลกปลอมเข้ามาทำลายอวัยวะภายในร่างกายจนป่วย
- **End:** เอาสิ่งแปลกปลอมออกจากร่างกาย

- **Application to HIV**

- **Definition:** การมีเชื้อโรคเอดส์อยู่ในร่างกาย
- **Cause:** เชื้อ HIV ทำลายภูมิคุ้มกันโรค ภูมิคุ้มกันโรคที่บกพร่องทำให้เชื้อโรคต่างๆในร่างกาย กลับมาทำร้ายร่างกายได้อีกครั้ง
- **Solution:** เอาเชื้อ HIV ออกจากร่างกาย

Epidemiology

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** John Snow
- **Subject matter:** เจ้าบ้าน (Host) พาหะ (Agent/carrier) สิ่งแวดล้อม (Environment)
- **Logic of thinking:** ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านพาหะและสิ่งแวดล้อมทำให้ป่วย
- **End:** หยุดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้าน พาหะและสิ่งแวดล้อม

- **Application to HIV**

- **Definition:** การมีเชื้อโรคเอดส์อยู่ในร่างกาย
- **Cause:** ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยกับแฟนของเขา ที่มีเชื้อโรคเอดส์ในร่างกาย (ที่นี่จะเน้นเฉพาะเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การใช้เข็มฉีดยาร่วมกันและการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก จะไม่กล่าวถึง)
- **Solution:** ห้ามการมีเพศสัมพันธ์หรือ มีเพศสัมพันธ์ที่มีการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ เช่นการใช้ถุงยางอนามัย

Behavioral learning theory

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** John B. Watson
- **Subject matter:** รางวัล (Rewards)
- **Logic of thinking:** รางวัลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของคน
- **Solution:** การเลือกใช้รางวัลเป็นเงื่อนไข ในการได้มาซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการ

- **Application to HIV**

- **Definition:** การมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ไม่ปลอดภัย (เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย)
- **Cause:** การใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ไม่ให้อาหารรางวัล จึงไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ซึ่งทำให้ติดเชื้อ HIV)
- **Solution:** การวางเงื่อนไขใหม่ที่ทำให้การใช้ถุงยางอนามัยเป็นรางวัล

Cognitive psychology

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** Max Wertheimer

- **Subject matter:** cognition การรับรู้

- **Logic of thinking;** การรับรู้หรือความรู้และความเข้าใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

- **Solution:** การปรับเปลี่ยนความรู้หรือความรู้

- **Application to HIV**

- **Definition:** การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

- **Cause:** การรับรู้การความเสี่ยงของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย มีผลต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะไม่ป้องกัน

- **Solution:** การให้ความรู้ที่ถูกต้อง การเปลี่ยนทัศนคติ

Psychoanalysis

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** Sigmund Freud
- **Subject matter:** id, ego and superego
- **Logic of thinking:** ความขัดแย้งระหว่างแรงขับ_(Id) กับการอารยธรรมหรือสังคมมีผลทำให้บุคลิกภาพ/พฤติกรรมผิดปกติ
  - อารยธรรมสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการกำหนด การแสดงออกของความต้องการส่วนลึกเช่นเพศสัมพันธ์มากขึ้น การแสดงออกไม่ได้ทำให้คนมีพฤติกรรม/บุคลิกภาพที่ผิดปกติ
  - การถูกกระตุ้นทางเพศในขณะเยาว์วัย ที่ยังไม่รู้จักหรือไม่มีความสามารถในการควบคุมตนเอง ทำให้ควบคุมความต้องการทางเพศของตนเองไม่ได้
- **Solution:** การทำให้สามารถลดบทบาทของการควบคุมทางสังคม และการเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเอง

- **Application to HIV**

- **Definition:** การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยแบบผิดปกติ
- **Causes**
  - **Cause 1:** การที่สังคมปิดกั้นทางด้านเพศสัมพันธ์ ทำให้มีการบิดเบือนความต้องการว่า เป็นสิ่งที่ผิด ทำให้เกิดปัญหาของบุคลิกภาพ เมื่อการควบคุมทางสังคมลดลง ความต้องการทางเพศที่ปิดไว้จะระเบิดออกมา และทำให้มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัยจนเป็นโรคเอดส์
  - **Cause 2:** ความสุขจากการถูกกระตุ้นความต้องการทางเพศ ตั้งแต่เด็กทำให้ ID-มีความต้องการทางเพศที่รุนแรงขึ้น ในสภาพที่สังคมคอยห้าม การแสดงออก ดังนั้นคนที่เคยถูกกระทำจะคอยหาโอกาส ในการแสวงหาความสุขทางเพศตลอดเวลา แม้ว่าจะเป็นเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยจนเป็นโรคเอดส์
- **Solution:** จิตวิเคราะห์บำบัด

Symbolic interactionism

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** George H. Mead
- **Subject matter:** ความหมายทางสังคม (Social meaning)
- **Logic of thinking:** การที่คนมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมทำให้ สังคมเปลี่ยนการรับรู้ของเราในเรื่องต่างๆ ซึ่งส่งผลทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไป หากคนไม่ยอมเปลี่ยนก็จะถูกสังคมลงโทษด้วยการตีตรา
- **Solution:** ทำให้หยุดการตีตราและทำให้มีเกิดการเป็นอิสระจากการตีตรา

- **Application to HIV**

- **Definition:** พฤติกรรมเสี่ยงเช่นเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยถูกนิยามโดยสังคม ว่า "ไม่เสี่ยง"
- **Cause:** การถูกสังคมในระดับเพื่อนบอกว่า การมีเพศสัมพันธ์โดยใช้ถุงยางอนามัยนั้นเป็นสิ่งที่ "ไม่ดี" เช่น "ไม่เป็นลูกผู้ชาย" ทำให้ต้องเห็นตาม และยอมที่จะไม่ใช้ถุงยางอนามัย เพื่อไม่ให้เพื่อนตีตราตนเองหรือเพื่อให้เหมือนกับเพื่อน จึงติดเชื้อ HIV
- **Solution:** ทำให้หยุดการตีตราและทำให้มีเกิดการเป็นอิสระจากการตีตรา

Structural and functionalism

• Abstraction/Theory

- **Theorist:** Emile Durkheim
- **Subject matter: social fact:** โลกาวัตน์ โครงสร้างสังคม สถาบันสังคม บรรทัดฐานสังคม สถานภาพสังคม บทบาทสังคม การขัดเกลาและการควบคุมทางสังคม
  - Definition Social fact เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีอำนาจบังคับให้ทำตาม
- **Logic of thinking:** การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบอินทรีย์ (organic solidarity) ทำให้สังคมกำหนดพฤติกรรมหรือ การกระทำตามบทบาทของสังคม
- เช่น บรรทัดฐานทางสังคมกำหนดการกระทำทางสังคม
- การขัดเกลาทางสังคมที่น้อยและไม่ถูกต้อง ทำให้คนมีการกระทำที่เบี่ยงเบนทางสังคม
- **Solution:** การขัดเกลาและการควบคุมทางสังคมใหม่ทำให้คนทำตามบรรทัดฐานทางสังคม

• Application to HIV

- **Definition:** การมีพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงเช่น สัมผัสทางเพศ หรือไม่ป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์เป็นการเบี่ยงเบนทางสังคม
- **Cause:** สถาบันทางสังคมเช่น ครอบครัวและสถานศึกษาไม่ขัดเกลาและ ควบคุมเด็กทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางเพศที่เบี่ยงเบน จนเป็นโรคเอดส์
- **Solution:** ขัดเกลาและควบคุมเรื่องเพศสัมพันธ์ตามบรรทัดฐานทางสังคม

Cultural anthropology

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** Radcliffe-Brown and Bronislaw Malinowski
- **Subject matter:** Culture
- **Logic of thinking:** วัฒนธรรมซึ่งเป็นผลผลิตของการลองผิดลองถูกของคนในอดีต ที่ถูกส่งผ่านมาถึงวัฒนธรรมในปัจจุบันเพื่อให้คนมีชีวิตรอดจากสิ่งแวดล้อมที่โหดร้าย ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคม เมื่อสองวัฒนธรรมมาพบกัน วัฒนธรรมที่มีอำนาจมากกว่าจะกดขี่วัฒนธรรมอีกวัฒนธรรมหนึ่ง (Ethnocentrism) คนที่อยู่ในวัฒนธรรมที่ถูกกดขี่จะไม่มีความสุข
- **Solution:** การไม่ดูถูกเหยียดหยามทางวัฒนธรรม

- **Application to HIV**

- **Definition:** พฤติกรรมทางเพศตามวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นพฤติกรรมเสี่ยงของโรคเอดส์
- **Cause:** วัฒนธรรมการแพทย์สมัยใหม่มักมองวัฒนธรรมทางเพศ ของคนท้องถิ่นในลักษณะที่ดูถูกจึงทำให้พลาดที่จะใช้ประโยชน์ ของความรู้ท้องถิ่นในการป้องกันโรคเอดส์ หรือคนในวัฒนธรรมสมัยใหม่หาประโยชน์จากวัฒนธรรมทางเพศของคนท้องถิ่น ทำให้โรคเอดส์ของคนสมัยใหม่แพร่เข้าไปในคนท้องถิ่น
- **Solution:** เรียนรู้และใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมทางเพศของท้องถิ่นในการป้องกันโรค และหยุดการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากคนในวัฒนธรรมท้องถิ่น

Neo-classical economics theory

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** Adam Smith

- **Subject matter:** ดีมานด์และซัพพลาย

- **Logic of thinking** : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างดีมานด์และซัพพลายกำหนดราคา ที่ทำให้การผลิตและการบริโภคของสังคมมีประสิทธิภาพ

- การแทรกแซงตลาดเช่น ทำให้ดีมานด์มากเกินไป หรือซัพพลายมากเกินไป ก็จะทำให้ราคาซึ่งเป็นกลไกในการกระจายทรัพยากร เสียประสิทธิภาพ ทำให้คนมีการตัดสินใจหรือการกระทำที่ผิดพลาด

- **Solution:** ทำให้เกิดตลาดหรือการแข่งขันที่เสรี

- **Application to HIV**

- **Dependent variable:** การเป็นโรคเอดส์ หรือการซื้อค่าบริการทางเพศ

- **Cause:** เศรษฐกิจตกต่ำหรือเฟื่องฟูทำให้เกิดโรคเอดส์ เพราะความยากจนที่เกิดขึ้นทำให้คนขายบริการทางเพศ หรือความร่ำรวยมากทำให้ซื้อบริการทางเพศ

- **Solution:** ให้ตลาดเสรีเพื่อปรับเข้าสู่สมดุล

Political economy approach

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** Karl Marx

- **Subject matter:** ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยมที่ขูดรีด

- **Logic of thinking:** ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยมที่ขูดรีดผู้ใช้แรงงาน ทำให้คนงานไร้อำนาจเกิดความแปลกแยก การถูกเอาเปรียบทำให้ผู้ใช้แรงงานลุกขึ้นมาต่อสู้ แต่นายทุนสู้กลับโดยการเข้าไปมีอำนาจเหนือสังคมและใช้สังคมแบบทุนนิยมที่สร้างขึ้นกดขี่แรงงานทั้งระบบ

- การแข่งขันกันในตลาดเสรีทำให้เกิดการแข่งขันกันลดต้นทุน เพื่อที่จะทำกำไรหรือทำให้ธุรกิจอยู่รอดในตลาดได้ การขูดรีดแรงงานเป็นการลดต้นทุนที่สำคัญ ผู้ใช้แรงงานที่ถูกขูดรีดได้รับผลตอบแทนที่ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต แต่ต้องทำงานหนักมากกว่าที่มนุษย์ควรจะทำ รวมทั้งถูกทำให้แตกแยกกระหวางเพื่อนร่วมงานและการป่วย

- **Solution:** เปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบสังคมนิยม

- **Application to HIV**

- **Dependent variable:** การเป็นโรคเอดส์ หรือการซื้อหาบริการทางเพศของแรงงานโดยเฉพาะแรงงานหญิง

- **Cause:** ระบบทุนนิยมทำให้เพศสัมพันธ์เป็นสินค้าที่ขายทำกำไร ซึ่งมีผลทำให้เกิดอุตสาหกรรมทางเพศจนเป็นแหล่งระบาดของโรคเอดส์ และความถูกขูดรีดจนมีชีวิตที่ยากจนบังคับให้ผู้ใช้แรงงานหญิง ขายบริการทางเพศเพื่อเลี้ยงครอบครัวจนเป็นโรคเอดส์

- **Solution:** หยุดตลาดเสรีแบบทุนนิยม หยุดการทำให้เพศสัมพันธ์เป็นสินค้าที่ขายเอากำไร

Patriarchy

- Abstraction/Theory

- Theorist: Sylvia Walby

- Subject matter: ระบบความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่

- Logic of thinking: ระบบความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่เข้ามาครอบงำมีอำนาจเหนือ อวัยวะเพศและมดลูกของผู้หญิงโดยใช้ร่างกายที่แข็งแรงกว่าและ การเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งสังคมให้เป็นสังคมแบบชายเป็นใหญ่ จนทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่ ชีวิตที่ถูกผู้ชายเอาเปรียบเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติของผู้หญิง

- การกดขี่ผู้หญิงโดยระบบชายเป็นใหญ่ทำให้ผู้หญิงป่วย

- Solution: สร้างความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย

- Application to HIV

- Dependent variable: การเป็นโรคเอดส์ของผู้หญิง

- Cause: ผู้ชายที่มีอำนาจมากกว่าทำให้เพศสัมพันธ์ของผู้หญิงเป็นสมบัติของผู้ชาย ผู้ชายสามารถนอกใจภรรยาได้ และอาจติดเอดส์มา และภรรยาไม่สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีที่ติดเอดส์ได้ จนติดเอดส์จากสามี

- Solution: สร้างความเสมอภาคทางเพศ ห้ามนอกใจ ห้ามการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

Structuralism and posts

- **Abstraction/Theory**

- **Theorist:** Roland Barthes, Jacques Derrida, Michel Foucault

- **Logic of thinking:** การที่คนใช้ภาษาในการคิดเพื่อตัดสินใจในการกระทำ การคิดของคนจึงถูกจำกัดด้วยภาษาเช่นข้อจำกัดของศัพท์ที่มีที่ไม่ครอบคลุมความจริงทั้งหมด ภาษาหรือศัพท์ซึ่งต่อมาเรียกว่าวาทกรรมมีสถานภาพไม่เท่ากันทำให้คนไม่เท่ากัน และภาษาหรือวาทกรรมยังมีลักษณะที่พัฒนาห่างจากรูปธรรมมากขึ้นจนกลายเป็นมายาคติ ทั้งหมดนี้ (คนที่อยู่นอกวาทกรรมหลัก คนที่ถูกเรียกด้วยวาทกรรมรองและมายาคติ) ทำให้มนุษย์ซึ่งอยู่นอกวาทกรรมหลักกลายเป็นคนชายขอบ ไม่มีอำนาจ ถูกกระทำโดยไม่รู้ตัว ผู้ที่อยู่นอกวาทกรรมหลักเช่น เพศที่สาม ผู้ที่อยู่ในวาทกรรมรองเช่น ผู้หญิงอยู่ในวาทกรรมรองที่ต่ำกว่าชายที่อยู่ในวาทกรรมหลัก ผู้ที่อยู่นอกวาทกรรมทันสมัยหรือวิทยาศาสตร์เช่น การแพทย์พื้นบ้าน หรือไสยศาสตร์

- **Solution:** ทำลายวาทกรรม หรือสร้างพื้นที่ให้กับผู้ที่อยู่นอกวาทกรรมหลักและนอกภาษา

- **Application to HIV**

- **Dependent variable:** การเป็นโรคเอดส์ของผู้ที่อยู่นอกวาทกรรมหลัก

- **Cause:** ผู้ที่อยู่ในวาทกรรมหลักเช่นเพศที่สามไม่เคยได้รับความสนใจจากการแพทย์แผนปัจจุบันเลย แม้ว่าเพศที่สามในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นกลุ่มคนที่สัมพันธ์กับการเป็นโรคเอดส์ตั้งแต่แรก จนทำให้เพศที่สามในประเทศไทยเป็นเอดส์มากเพราะการเป็นชายขอบ

- **Solution:** ยอมรับเพศที่สามทำให้เพศที่สามมีพื้นที่ทางสังคมที่เท่าเทียมกับเพศอื่น

Buddhism

• Abstraction/Theory

- **Theorist:** พระพุทธเจ้า
- **Subject matter:** จิตที่มีสติสะอาดสว่างสวกับจิตที่หลง
- **Logic of thinking:** ความหลงหรืออวิชชาทำให้ขาดสติหรือเกิดการยึดมั่นถือมั่นในกาย เวทนาจิตและธรรม ผลของการยึดมั่นคือความทุกข์
- **Solution:** การทำให้สติกลับมาตลอดเวลาจนความหลงและความยึดมั่นไม่กลับมา

• Application to HIV

- **Dependent variable:** การเป็นโรคเอดส์เป็นทุกข์เมื่อยึดมั่นกับตัวตนของตนหรือยึดมั่นกับโรคหรือการป่วย
- **Cause:** การขาดสติ/ไม่เห็นความเป็นจริงว่า ตัวเราและการป่วยโรคเอดส์นั้นเป็นเรื่องของการยึดมั่นถือมั่น ทั้งที่ความจริงแล้วเป็นเรื่องที่บังคับไม่ได้และไม่เที่ยงเป็นธรรมดาที่ต้องป่วยและตาย
- **Solution:** ทำให้มีสติอยู่ตลอดเวลาจนเห็นความไม่เที่ยงและ การบังคับไม่ได้จนปล่อยวางความทุกข์หรือความยึดมั่นถือมั่น

บทสรุป

- การนิยามปัญหาที่แตกต่างกันตามแนวคิด บางแนวคิดเช่นพุทธศาสนามองว่าการเจ็บป่วยไม่เป็นปัญหาถ้าไม่ยึดมั่น แต่แนวคิดอื่นๆมองว่าเป็นปัญหา
- การนิยามปัญหามีขอบเขตหรือองค์ประกอบผันแปรไปตามแนวคิดเช่นการแพทย์มองแค่กายภาพ แต่ไม่เน้นมิติสังคม
- สาเหตุของปัญหามีแนวโน้มที่จะลดส่วนเหลือเพียงสาเหตุเดียวเช่น แนวคิดทางการแพทย์ลดเหลือแค่สิ่งแปลกปลอมหรือเชื้อโรค
- สาเหตุของปัญหากับชื่อของทฤษฎีมีแนวโน้มที่จะความสัมพันธ์กันเช่น แนวคิดจิตวิทยาการรับรู้มีตัวแปรเหตุคือการรับรู้
- สาเหตุของปัญหามีตั้งแต่เชื้อโรคจนถึงโครงสร้างสังคมแบบวาทกรรมหรือสติของพุทธศาสนา
- ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของปัญหากับปัญหาผันแปรไปตาม **logic of thinking/reasoning**
- แนวคิดหรือสาเหตุของปัญหาที่แตกต่างกันนำไปสู่นโยบายหรือทางออกในการแก้ไขปัญหาต่างกันเช่น การเอาเชื้อโรคออกจนถึงยุติการกดขี่
- ระเบียบวิธีวิจัยก็เช่นกัน ผันแปรไปตามแนวคิด

ข้อเสนอแนะ

- เนื่องจากแนวคิดทุกแนวคิดเป็นแนวคิดที่ลดส่วนซึ่งแก้ไขปัญหาได้แต่ก็สร้างวิกฤติจากการแก้ไขปัญหาดังนั้นแนวคิดที่เป็นองค์รวมจึงเป็นสิ่งที่ต้องการ
- นักศึกษาควรที่จะฝึกประยุกต์แนวความคิดเหล่านี้ทุกทฤษฎีในการตอบคำถามสาเหตุของปัญหาที่นักศึกษาสนใจ
- นักวิจัยหรือนักศึกษาจึงควรสนใจที่จะสร้างความรู้ใหม่โดยการสร้างทฤษฎีใหม่หรือสร้างนวัตกรรมใหม่จากแนวคิดเหล่านี้หรือแนวคิดใหม่ที่สร้างขึ้นมา
- แนวความคิดใหม่ควรมีสังคมและความไม่เป็นธรรมทางสังคม (ซึ่งจะกล่าวต่อไปในหัวข้อต่อไป) รวมอยู่ด้วย